

O BAZĂ DE COLOANĂ DE LA MICIA

*Marius Gheorghe Barbu**

Cuvinte cheie: Micia, Dacia romană, arhitectură, bază de coloană, calcar

Keywords: Micia, Roman Dacia, architecture, column base, limestone

În ultimii ani, echipa de cercetare arheologică a sitului Micia, formată din specialiști din cadrul MCDR Deva și MNIR București, sprijinită de către Primăria Comunei Veșel, jud. Hunedoara, a demarat un program de conștientizare a comunității locale. În acest sens, prin crearea unui mic punct muzeal, în cadrul căminului cultural din centrul comunei sau prin organizarea de evenimente culturale și spectacole de reconstituire istorică, membrii comunității au început să înțeleagă mai bine implicațiile culturale ale importantului sit arheologic de pe Valea Mureșului. Un efect al acestei politici l-a constituit semnalarea a numeroase monumente sculpturale, existente în gospodăriile localnicilor.

Excelând în surse de piatră¹ și dezvoltând o școală de sculptură specifică², Micia a evoluat în unul dintre centrele importante ale prelucrării pietrei din provincia Dacia³. Datorită cantităților mari de roci prelucrate, începând cu evul mediu și continuând în epoca modernă și contemporană, Micia a devenit o întinsă sursă de spoliere. Alături de nobilii locali care și-au însușit numeroase inscripții și sculpturi, utilizate în construirea sau înfrumusețarea conacelor și bisericilor, și ceilalți locuitori au căutat diverse elemente litice, de la simple blocuri cizelate, până la elemente arhitectonice sau monumente funerare. Ca și în cazul altor situri romane din Transilvania, aceste spolieri s-au intensificat începând cu cea de-a doua parte a secolului al XIX-lea, atunci când arhitectura privată locală a început să se exprime în piatră⁴.

Nota de față își propune să aducă în lumină una dintre piesele spoliata de-a lungul timpului din acest sit roman. Este vorba despre o bază de coloană de tip

* Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva, b-dul 1 Decembrie, nr. 39, e-mail: barbumarius0216@yahoo.com

¹ Andrițoiu 2003, 203–208; Barbu 2013, 33–38; Barbu, Bărbat 2017a, 75–115; Barbu, Bărbat 2017b, 190–126.

² Țeposu-Marinescu 1979, 71.

³ Bărbulescu 2003, 94.

⁴ Pleșa, Rotar 1977, 562.

atic. Diverse elemente de colonadă au fost identificate la Micia în mai multe rânduri, fie izolat, fie ca făcând parte dintre descoperirile arheologice, făcute în timpul cercetării mai multor edificii cu caracter public⁵, militar⁶, funerar⁷ sau religios⁸. Analizând elementele arhitectonice romane, aflate în colecția muzeului din Deva, Al. Barnea și I. P. Albu identificau patru baze de coloană provenite cu certitudine de la Micia⁹. Ca în majoritatea cazurilor din Dacia, acestea reprezintă elemente arhitectonice simplificate, asemănătoare cu niște capiteliuri doric grecești răsturnate¹⁰. Totuși, o a cincea piesă, bănuită ca provenind tot de la Micia, avea caracteristicile unei baze de tip atic, fiind formată dintr-o plintă ce susținea două toruri despărțite de o scotie¹¹. Alte astfel de elemente arhitectonice au mai fost identificate și în alte centre ale Daciei, precum Porolissum sau Ulpia Traiana Sarmizegetusa¹², însă ele reprezintă un număr mult mai redus față de tipul amintit anterior.

Piesa care face subiectul actualei discuții a fost identificată în curtea domnului Petru Nica¹³ din satul Vețel, jud. Hunedoara. Baza de tip atic a fost descoperită în prima jumătate a secolului al XX-lea, în zona de sud a Miciei, fiind adusă în gospodăria aflată pe strada Bisericii din localitatea mai sus amintită. Ea a fost folosită ca suport pentru diferite activități, în ultimii anii servind ca „butuc” pentru sparte lemne. În prezent, face parte din colecțiile MCDR Deva (nr. inv. 53766) putând fi văzută în cadrul expoziției „Micia. Arc peste timp”, realizată în parteneriat cu Primăria Comunei Vețel din județul Hunedoara (Fig. 1).

Elementul arhitectonic (Fig. 2), confecționat din calcar oolitic, moale, în care pot fi observate numeroase cochilii de moluște marine, se păstrează într-o stare relativ bună, lipsindu-i însă trei dintre colțurile plintei și având fața superioară spartă de multiple lovituri. Piesa are înălțimea de 28 cm, registrele constituite împărțind-o într-un mod specific bazelor de coloană de tip atic, întâlnite în întreaga lume greco-romană¹⁴ (Fig. 3). Plinta patrulateră, cu latura de 53 cm, este înaltă de 12 cm, în timp ce elementele bazei propriu-zise ocupă 16 cm. Torul inferior, proeminent și cu profil semicircular este înalt de 5,6 cm și are diametrul de 53 cm, în timp ce scotia împreună cu cele două fileture unghiulare

⁵ Mărghitan 1970, 582–590; Marinescu *et alii* 1979, 105.

⁶ Petculescu 1983, 45–47.

⁷ Barnea, Albu 1973, 159.

⁸ Daicoviciu 1941, 123; Floca 1953, 773–780; Alicu 2004, 63–81.

⁹ Barnea, Albu 1973, 161.

¹⁰ Bărbulescu 2003, 91.

¹¹ Barnea, Albu 1973, 160.

¹² Bărbulescu 2003, 91.

¹³ Între timp Petru Nica a trecut în neființă însă, cu această ocazie, îi aduc recunoștința cuvenită.

¹⁴ Ginouvés 1992, 72–73.

Fig. 1. Amplasarea bazei de coloană în cadrul expoziției „Micia. Arc peste timp” / The location of the column base within the exhibition „Micia. Arc peste timp”. – Foto M. G. Barbu

Fig. 2. Baza de coloană de tip atic descoperită la Veșel. / Attic column base discovered at Veșel. – Foto M. G. Barbu

care o încadrează ocupă 6,2 cm din înălțimea piesei. Torul superior, la rândul său, este înalt de 4 cm și are diametrul de 47 cm.

Analizând aspectul și proporțiile acestei baze de coloană, putem deduce faptul că ea a fost realizată ținându-se cond de canoanele vremii și în concordanță cu principiile emise de către Vituvius¹⁵. Astfel, atât torul inferior, cât și scotia ocupă câte aproximativ trei optimi din înălțimea bazei (exceptând plinta), în timp ce torul superior reprezintă o pătrime din aceasta. De asemenea, înălțimea acestor elemente (16 cm) reprezintă o treime din diametrul inferior al fusului coloanei (47 cm).

Fig. 3. Baze de tip attic utilizate în colonade. / Attic bases used in colonnades (A-Vienne, B-Roma, C-Callatis). – Foto M. G. Barbu

Comparând piesa în discuție cu cea publicată de către Al. Barnea și I. P. Albu în 1973, ca bază cu proveniență posibil miciană¹⁶, se observă că dimensiunile, aspectul, elementele constitutive și materia primă din care sunt confecționate sunt aproape identice, fapt ce întărește ipoteza că și acea bază attică provine de la Micia. Mai mult decât atât, ambele elemente arhitectonice ar putea proveni din aceeași colonadă. Chiar dacă nu cunoaștem amplasarea și natura clădirii din care au făcut parte, caracteristicile acestora ne indică prezența unui edificiu elegant, de dimensiuni apreciabile, realizat după canoanele specifice arhitecturii clasice. Numeroasele elemente de colonadă descoperite la Micia atestă aici dezvoltarea unei arhitecturi specifice centrelor urbane ale Daciei, baza de coloană de tip attic, expusă cu această ocazie, constituind un argument în plus în ceea ce privește nivelul crescut de dezvoltare a *pagus*-ului de pe Valea Mureșului.

¹⁵ Vitruvius III/5.

¹⁶ Barnea, Albu 1973, Fig. 6/4.

BIBLOGRAFIE

- Alicu 2004,
D. Alicu, *Micia Studii monografice I. Monumentele de spectacol și de cult*, Cluj-Napoca, 2004.
- Andrițoiu 2003,
I. Andrițoiu, *Carierile de piatră ale Miciei. Lapidizi*, în *Sargetia*, XXXI, 2003, 203-215.
- Barbu 2013,
M. G. Barbu, *Urme ale exploatării în carierele antice de andezit din județul Hunedoara*, în *Lucrări volum conferința internațională desfășurată în cadrul proiectului, Doctoratul: O carieră atractivă în cercetare*, III, Științe Sociale, Suceava, 2013, 29-42.
- Barbu, Bărbat 2017a,
M. G. Barbu, I. A. Bărbat, *New Archaeological Information Regarding the Exploitation of Andesite in Măgura Uroiului (Hunedoara County)*, în *Sargetia* (S.N.), VIII, 2017, 71-121.
- Barbu, Bărbat 2017b,
M. G. Barbu, I. A. Bărbat, *Noi informații arheologice privind exploatarea andezitului la Măgura Uroiului (jud. Hunedoara)*, în *Banatica*, 27/I, 2017, 187-231.
- Barnea, Albu 1973,
A. Barnea, I. P. Albu, *Piese de sculptură arhitectonică romană din colecția Muzeului Județean Hunedoara-Deva*, în *Sargetia*, X, 1973, 137-154.
- Bărbulescu 2003,
M. Bărbulescu, *Interferențe spirituale în Dacia Romană*, Cluj-Napoca, 2003.
- Daicoviciu 1941,
C. Daicoviciu, *Templul Maurilor din Micia*, în *Sargetia*, II, 1941, 117-125.
- Floca 1953,
O. Floca, *O zeităte orientală, Jupiter Erapolitanus la Micia*, în *MCA*, I, 1953, 773-784.
- Ginouvés 1992,
R. Ginouvés, *Dictionaire méthodique de l'architecture grecque et romaine*, vol. II, École Française d'Athènes, École Française de Rome, 1992.
- Marinescu et alii 1979,
L. Marinescu, A. Sion, L. Petculescu, I. Andrițoiu, V. A. Ionescu Rusu, M. Brăileanu, *Șantierul arheologic Micia (Veșel, Jud. Hunedoara)*, în *CercArh*, III, 1979, 105-126.

Mărghitan 1970,

L. Mărghitan, *Micia a fost un „pagus” în tot timpul stăpânirii romane?*, în *SCIV*, 4 (21), 1970, 579-594.

Petculescu 1983,

L. Petculescu, *Raport asupra săpăturilor arheologice din castrul Micia*, în *CercArh*, VI, 1983, 45-50.

Pleșa, Rotar 1977,

I. Pleșa, O. Rotar, *Documente privind Monumentele arheologice romane de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, în *Sargetia*, XIII, 1977, 561-575.

Țeposu-Marinescu 1979,

L. Țeposu-Marinescu, *L'Atelier de Micia*, în *Sargetia*, XIV, 1979, 155-163.

Vitruvius,

M. P. Vitruvius, *Despre arhitectură*, trad. G. M. Cantacuzino, T. Costa, G. Ionescu, București, 1963.

A COLUMN BASE FROM MICIA

Abstract

This article aims to bring to your attention a new column attic base. The piece was reported in the courtyard of a family from Vețel, Hunedoara County and is part of a series of monuments recently identified, due to a local community awareness program, initiated by the research team of the Micia site.

The architectural element made of soft oolitic limestone, in which many shells of marine molluscs can be observed, is kept in a relatively good condition. Analyzing the appearance and proportions of this column base we can deduce that it was made in accordance with the canons of the time and in accordance with the principles issued by Vitruvius. Even if we do not know the location and nature of the building of which it was part, its characteristics indicate the presence of an elegant building, of appreciable dimensions made according to the canons specific to classical architecture. The numerous colonnade elements discovered at Micia attest here the development of an architecture specific to the urban centers of Dacia, the Attic column base exposed on this occasion being an additional argument regarding the increased level of development of the *pagus* on the Mureș Valley.